

TARİH DERSİ PERFORMANS GÖREVİ

KONU:DÖRT HALİFE DÖNEMİ

HAZIRLAYANLAR

URAL DOĞUKAN ÇAĞIRKAN

FATİH OĞRAŞ

GÖKAY BOLATCAN

ERDEM USLU

KAYNAKÇA: www.eba.gov.tr/video/izle/video4f55bd3003ofd

7. ve 8. yy'da Dört Halife Devri

- Hz. Muhammed'in ölümü arasındaki yerler (632)
- Dört Halife Devrinde alınan yerler (632-661)
- Emevîler zamanında alınan yerler (661-750)
- Anıtlar tarafından kurulan şehirler
- Anıtlara işgal ettiği yerlerin sınırları
- Müharibe

1000 km

ابوبکر

Elbektir

عمر

Ömer

عثمان

Üsman

علی

Ali

DÖRT HALİFE DÖNEMİ (632- 661)

Halife: Hz. Muhammed'in vekili, Müslümanların din ve devlet başkanıdır.

Dört Halife Dönemi'nde halifeler halk oyu ile(seçimle) başa gelmişlerdir. Bu yüzden Dört Halife Dönemi'ne İslam'da "Cumhuriyet dönemi" denir.

"Hulefa-i Raşidin = Büyük Halifeler" de denir.

Dört Halife'den sonra, Emevilerle birlikte halifeler seçilmemiş, yönetim saltanata dönüşmüştür.

DÖRT HALİFE DÖNEMİ'NİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Halifeler seçimle iş başına gelmişlerdir.
- Türklerle ilk siyasi ilişkiler bu dönemde başlamıştır.
- İslam Devleti, bölgenin en önemli siyasi gücü haline gelmiştir.
- Sistemli bir devlet teşkilatı oluşturulmuştur.

ابوبكر

Ebubekir

عمر

Ömer

عثمان

Osman

علي

Ali

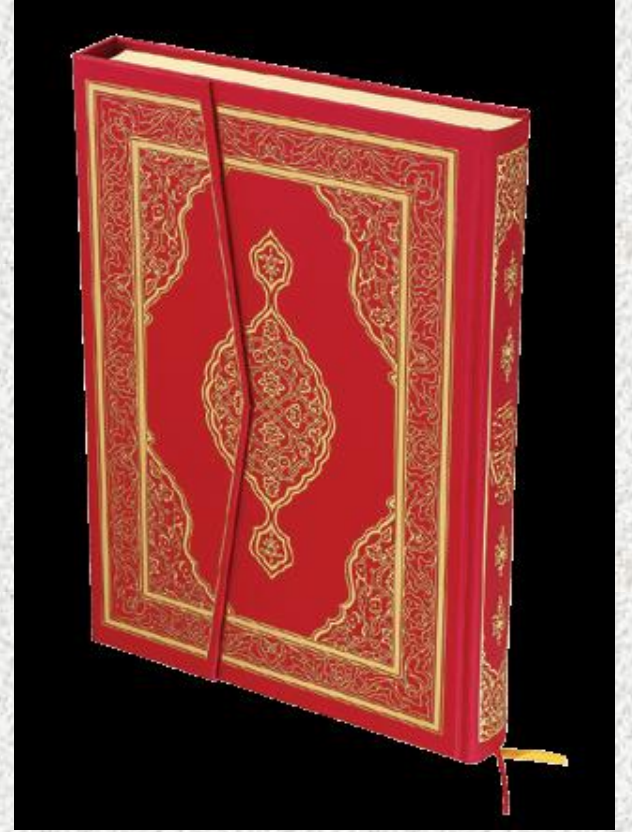
HZ.EBUBEKİR DÖNEMİ(632- 634)

- Seçimle göreve gelen ilk halifedir.
- Döneminde;
- **1.** Yalancı Peygamberler sorunu çözümlendi. Dini ve siyasi birliği sağladı.
- **2.** Zekat vermek istemeyenler tekrar dine kazandırıldı.
- **Önemi:** Arap yarımadasında dinsel ve siyasal birlik yeniden sağlandı. Müslümanlar arasında birlik ve beraberlik korundu.

- 3. Kur'an ayetlerini toplatıp, kitap haline getirdi. Zeyd bin Sabid başkanlığındaki kurul, ayetleri birleştirdi. İleride çıkabilecek sorunlar önlendi. Aslı korundu. (Mushaf= Kitap)

4. Fetihleri;

-Suriye Seferi : Usame Bin Zeyd komutasında bir orduyu Suriye'ye göndermiş , bu yöredeki kabileler egemenlik altına alınmıştır.

* Böylece Hz. Muhammed'in ölümünden sonra da İslamiyet'in gücünü devam ettirdiği kanıtlanmıştır.

-Irak Savaşları

Halit Bin Velid komutasındaki ordu, Irak'a gönderilerek , Hire bölgesi ele geçirilmiş, Fırat nehri çevresindeki kabileler İslamiyet' i kabul etmişlerdir

- ◆ Bizans (Suriye) üzerine ordu gönderildi. (634 Yermük Savaşı) Suriye kapıları Müslümanlara açıldı. Suriye'nin fethine zemin hazırlayan savaştır.
- ★ Hz. Ebû Bekir Yermük zaferinin haberini aldıktan kısa bir süre sonra vefat etti (23 Ağustos 634).
- ★ Kabri Ravza-i Mutahhara'da Hz. Muhammed'in yanındadır.

Akdeniz

Kuda

632

İlk Halife: Hz. Ebu Bekir

Basra Körfezi

Kızıldeniz

Mekke

Yemen

Nil Nehri

HZ. ÖMER DÖNEMİ (634-644)

- ◆ Dört Halife Dönemi'nde fetihlerin en çok yoğunlaştığı dönemdir. Bu dönemde Sasaniler ve Bizansla mücadele edildi.
- ◆ Suriye, Mısır , İran fethedildi. Bizans ile mücadele (Suriye'nin Fethi) Hz. Ebu Bekir döneminde , Yermük Savaşı'nda yenilen Bizans orduları Şam'a çekilmişti. Suriye, 70 gün süren Şam kuşatması sonucunda Ecnadeyn (636) fethedildi. Şam ve Kudüs alındı.

a. Suriye'nin Fethi

Hindistan'dan başlayarak Arabistan'dan geçen ticaret yollarının son bulunduğu yer Suriye idi. Suriye'ye sahip olan devlet, Ön Asya ticaretini de denetimi altına alıyordu. Suriye'nin alınmasının ticari önemini kavrayan Hz. Ömer, Bizans orduları ile savaşarak Suriye ve Filistin'i ele geçirdi (636 Ecnadin Savaşı). Böylece Müslümanlar, Doğu Akdeniz ticaretine egemen olarak büyük bir ekonomik güce ulaştılar. İslam orduları, Suriye ve Filistin'de fetihlerle uğraşırken bir yandan da Irak cephesinde Sasanilerle mücadele ediliyordu.

b. İnan 'nının Fethi

Köklü bir uygarlığa sahip olan Sasaniler, Bizans ve Kök Türklerle yaptığı savaşlar sonucunda zayıflamıştı. Bundan yararlanan Müslümanlar, Sasanilerle yaptıkları Kadisiye (636), Celûla (637) ve Nihâvend (642) savaşlarından sonra İnan'ın büyük bölümünü ele geçirdiler. Bunun sonucunda Müslümanlar büyük bir zenginliğe kavuştu. Nihâvend Savaşı, Sasanilerin yıkılması açısından önemli bir yere sahipti. Sınırlarını genişleten Müslümanlar bu savaştan sonra Horasan bölgesindeki Türklerle komşu oldu.

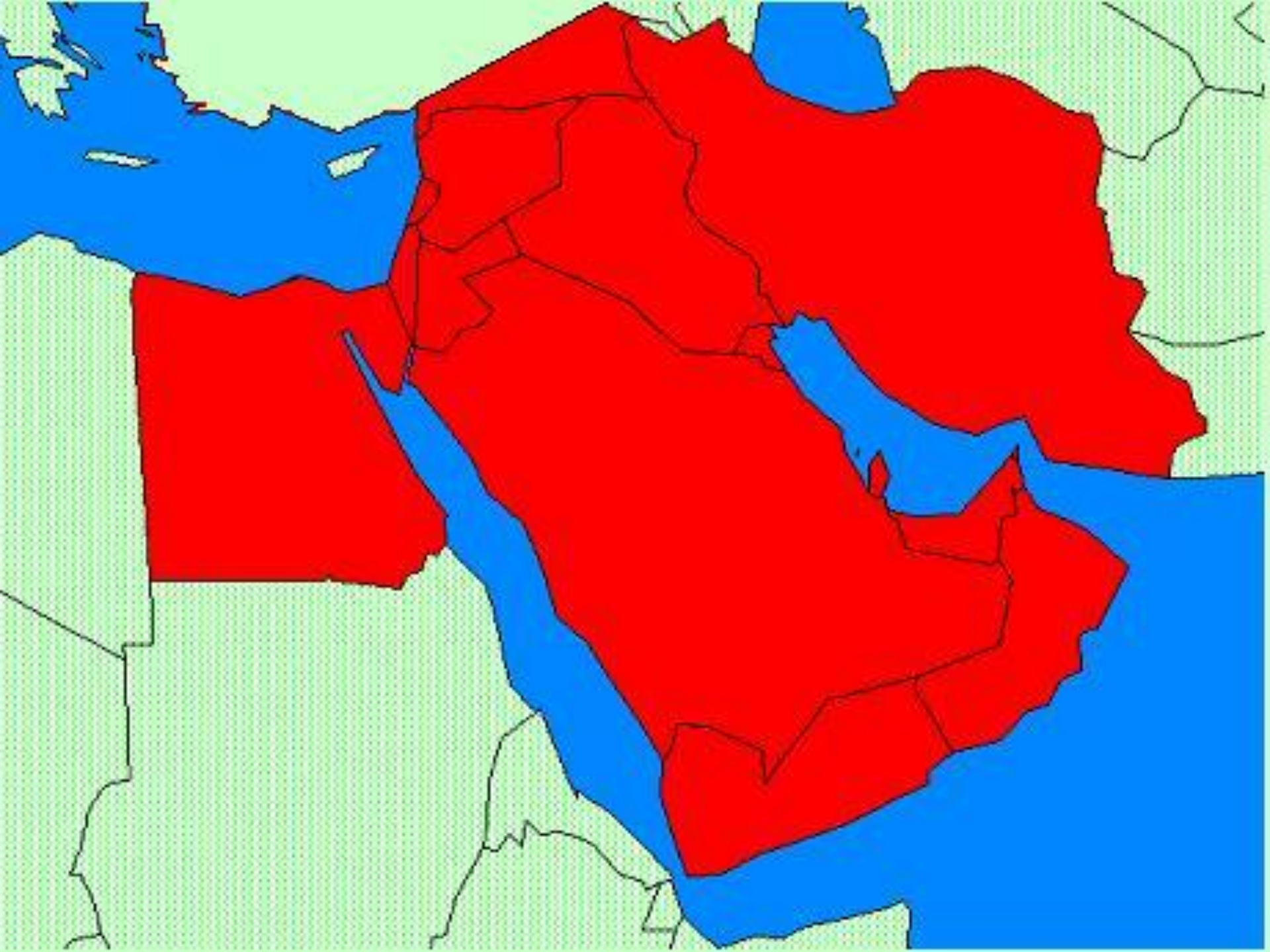
c. Mısır'ın Fethi

Aşağıda yer alan haritada da görüldüğü gibi Mısır'ın Bizanslıların elinde bulunması Müslümanlar için bir tehdit oluşturuyordu. Ayrıca bölge halkı Bizans'ın ağır baskısı altındaydı. Bu nedenlerle Mısır, Amr İb nü'l As komutasındaki İslam ordusu tarafından 641 yılında fethedildi. Hristiyanlar, cizye vergisi ödemeleri karşılığında din ve ibadetlerinde serbest bırakıldı. Mısır'ın fethi 642 yılında İskenderiye'nin ele geçirilmesi ile tamamlandı. Böylece Kuzey Afrika'ya hakim olmak için önemli bir üs elde edildi.

Hız. Ömer döneminde idari, siyasi, sosyal ve ekonomik alanlarda düzenlemeler yapılmıştır. Bu dönemde;

- Beytülmal denilen ilk devlet hazinesini kurulmuş,
- İktâ sistemi uygulanmış,
- Hicri takvim düzenlenmiş ve kullanılmış,
- Adliye teşkilatı oluşturulmuş ve kadılar görevlendirilmiş,
- Düzenli ve güçlü bir ordu kurulmuş, önemli ordugâh şehirleri inşa ettirilmiş,
- Fethedilen bölgeler eyaletlere ayrılarak buralara merkezden valiler atanmıştır.

İÇTEKİ GELİŞMELER

- ◆ Merkezi yönetimin gücünü arttırmak için, ülke(Eyaletlere) yönetim birimlerine ayrıldı. (Mısır, İran, Suriye gibi..)
- ◆ Fetihlerin artmasıyla;
 - a) Düzenli kara ordusu kuruldu. (Mesleği askerlik olan daimi ordular kuruldu.)
 - b) Ordu karargahları oluşturuldu.
 - c) Divan-ı Cünd denilen askeri divan kuruldu.(Abbasiler son şeklini verdi.)

- ◆ Mali alanda;
 - a) “ Beyt’ül Mal” denilen devlet hazinesi oluşturuldu.
 - b) Baharat yolu denetim altına alındı.
 - c) Vergilendirme kuralları belirlendi. Ayrıca Haraç ve Cizye vergileri düzenlendi.
- ◆ Adalet teşkilatı kurularak, eyaletlere Kadı (adli) , Subaşı (güvenlik) atadı.

- ◆ İlk kez Posta teşkilatı kuruldu. (Emeviler geliştirdi.)
- ◆ Fethedilen topraklarda İkta sistemini uyguladı. (Memur ve askerlere maaş karşılığında arazi gelirlerinin verilmesi)
- ◆ Hicret Olayı (622) Hicri Takvime başlangıç oldu.
- ◆ Ticareti kolaylaştırmak için para bastırdı.
- ◆ Hz. Ömer Dönemi'nde kurumsallaşmaya önem verilerek, devlet örgütlenmesi gelişim gösterdi.

HZ. OSMAN DÖNEMİ: (644- 656)

- ◆ Emevi (Ümeyye) soyundan gelen zengin bir tüccardı.
- ◆ 80 yaşında halife olması, yaşlılığı ve yaradılış itibarı ile halim- selim bir kişi olması sebebiyle yönetime tam hakim olamadı.
- ◆ Yönetimde ırkçılıkları ile tanınan Emevi soyu (akrabaları) etkin oldu. Önemli valiliklere ve komutanlıklara getirildiler. Bu durum ise iç çatışmaları başlatacaktır.
- ◆ Horasan'ın alınması ile İran'ın fethi tamamlandı.
- ◆ Gürcistan fethedildi.

◆ Hazar Türkleri ile girilen mücadelede Belencer alındı. Ancak kuzey yönündeki ilerleyiş, Hazarlarca durduruldu.

ÖNEMİ: İlk kez Müslüman Araplar ile Türkler arasında mücadele başladı.

* Rusların İslamlaşması engellendi.

◆ Kuzey Afrika'ya düzenlenen seferde Trablusgarp (Libya) ve Tunus fethedildi.

◆ Şam valisi Muaviye ilk İslam donanmasını kurdu. Kıbrıs fethedildi. Zatü's Savari Deniz Savaşında Bizans yenildi..

FETİHLERİ

1. İnan' daki Fetihler : Ceyhun ırmağı ile, Hazar nehri arasındaki Toharistan'a ordu gönderilmiş, bölgede geniş bir alan fethedilmiştir.
2. Kafkasya'da Fetihler : 652 'de Kafkasları aşır, Hazar Hanlığına sefer düzenlenmiş, Belencer tahrip edilmiştir. IX. yy. sonlarına kadar Hazarlarla, Arapların mücadelesi sürmüş, Kafkas dağları iki taraf arasında sınır olmuştur.

3. Afrika ' da Fetihler : Bizanslılar 645 te, İskenderiye' yi ele geçirdilerse de , kent geri alınmıştır (646). Trablus ve Libya alındı.

4. İlk Deniz Savaşları ve Akdeniz Fetihleri Suriye valisi Muaviye tarafından ilk İslam donanması oluşturuldu.

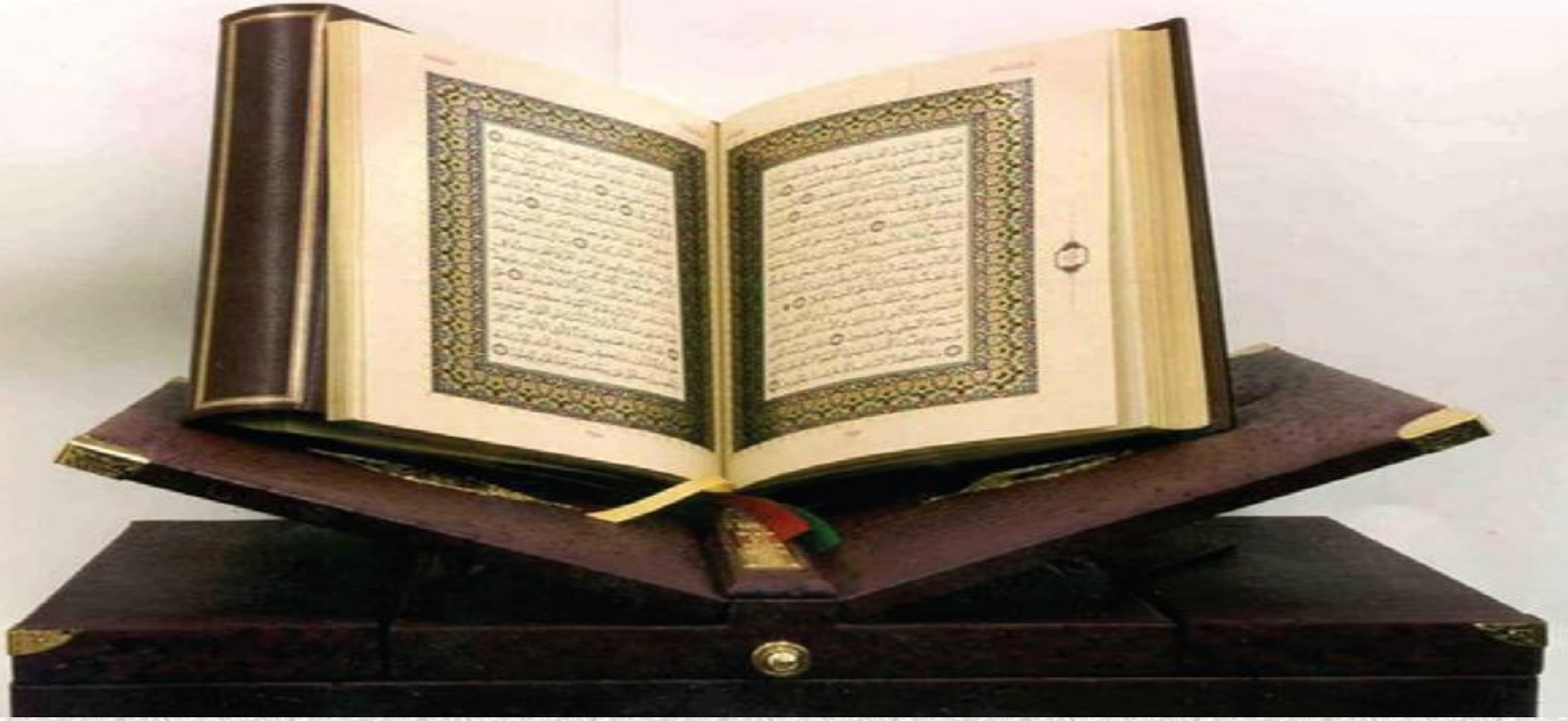
Stratejik konumu nedeniyle ilk Kıbrıs'a sefer düzenlenmiş, ve Kıbrıs vergiye bağlanmıştır (649). 653 'teki seferle, Müslümanlar Kıbrıs'a yerleşmeye başlamış ve Kıbrıs tehlike olmaktan çıkmıştır.

655 ' te, Bizans'la ilk deniz savaşı yapılmış, Bizans yenilgiye uğratılmıştır.

Girit, Malta ve Rodos adalarına seferler düzenlenmiştir

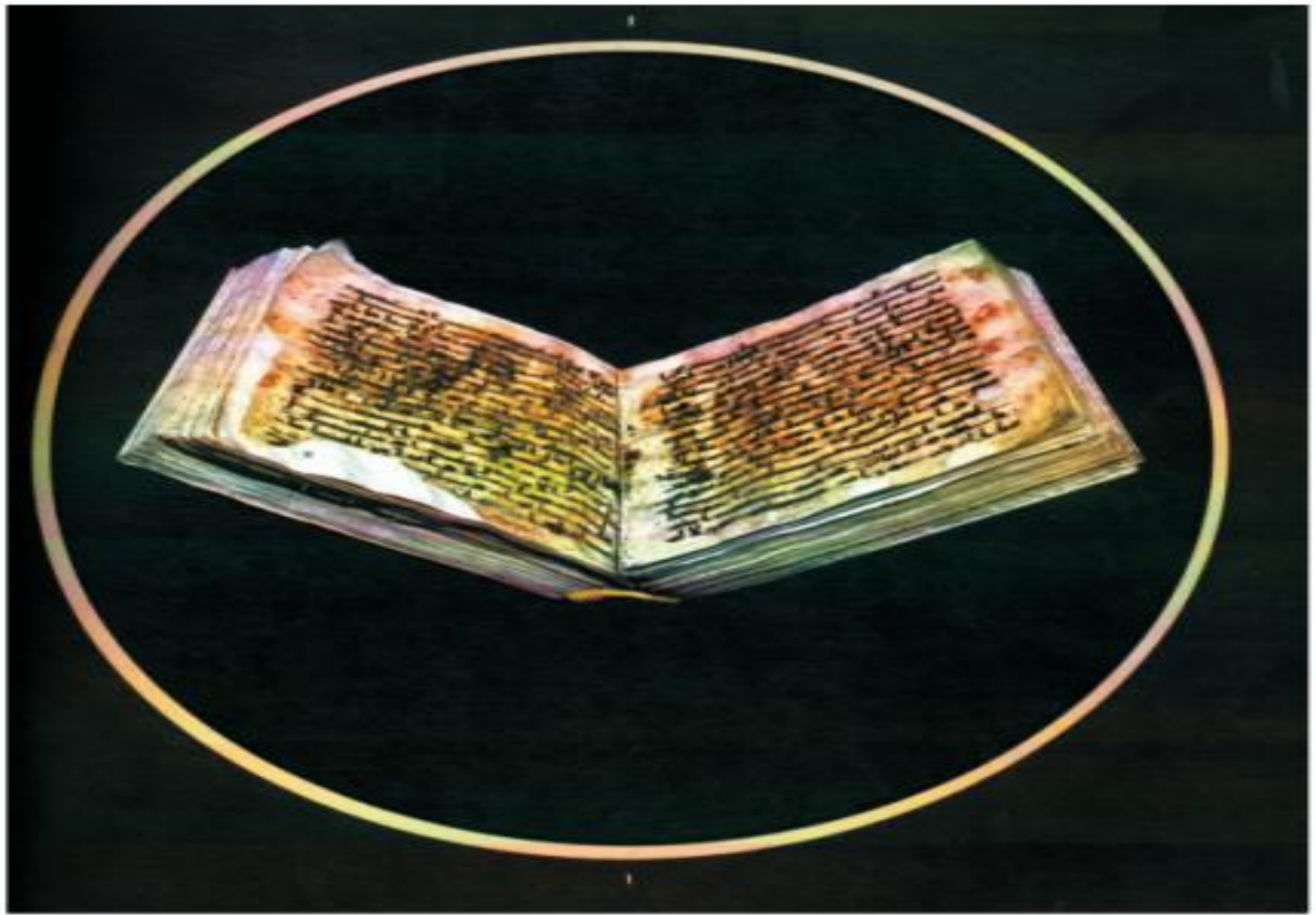
◆ Kuran-ı Kerim çoğaltılarak (6 nüsha) illere gönderildi.

- ◆ Yönetim ve hukuk Kuran'a dayandığı için ülke içinde birlik sağlanmış oldu.
- ◆ Önemli görevlere Emevi soyundan kişilerin getirilmesi, toplumda tepki ile karşılandı. (Soy taraftarlığı yeniden gündeme geldi. İsyan sonucu Hz. Osman öldürüldü.)

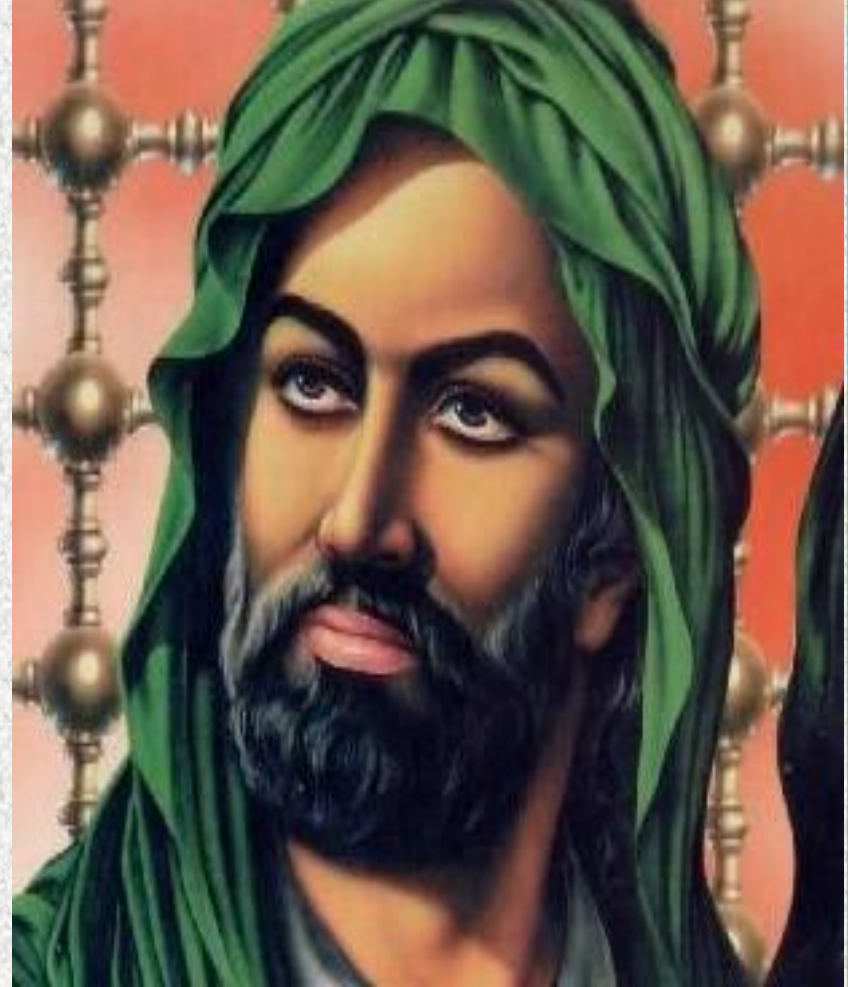
*Hz. Osman'ın mezarından bir görünüm
(Medine)*

Hz. Osman'ın şehit edildiği sırada okuduğu Kur'an - Topkapı Sarayı Müzesi

HZ. ALİ DÖNEMİ (656- 661)

- ◆ Devlet otoritesinin zayıfladığı, parçalandığı bir zamanda halife oldu.
- ◆ Halifeliğini, Emevi soyundan gelen (Muaviye) ve (Talha, Zübeyr ve Ayşe taraftarları) tanımadı. Bu durum iç savaşlara sebep olurken, “Halifelik Sorununu” başlattı.

Cemel (Deve) Savaşı (656)

- ◆ Hz. Ayşe, Talha ve Zübeyr ile yapılan savaşı Hz. Ali kazanmıştır.
- ◆ Sonuç: Cemel savaşı ile;
 - Müslümanlar arasında yapılan ilk iç savaştır.
 - Kufe başkent yapılmıştır.

◆ **Sıffin Savaşı ve Hakem Olayı (657)**

Şam valisi Muaviye'nin (Emevi ailesinden) Hz. Ali'nin halifeliğini tanımaması ve Hz. Osman'ın ölümünden Hz. Ali'yi sorumlu göstermesi.

Sıffin Savaşını Hz. Ali taraftarları kazanırken, Muaviye hile ile (Kur'an yapraklarını mızrak uçlarına takarak, Hz. Ali'nin askerlerinin geri çekilmesine sebep oldular.) savaşı sonuçsuz bıraktı.

Sıffin Savaşının galibini belirlemek için Hakemler tespit edildi.

Hakem Olayı (657)

◆ Hz. Ali (Musa El Eşari'yi), Muaviye ise (Amr İbn'ül As'ı) hakem seçtiler. Muaviye'nin hakemi hile ile Hz. Ali'nin halifeliğini ele geçirerek, Muaviye'yi halife tayin etti.

Sonuç: Hakemler Olayı ile dört halife dönemi sona erdi.

- 1.Şiiler : Hz. Ali taraftarları
 - 2.Emeviler : Muaviye taraftarları
 - 3.Hariciler : İkisini de kabul etmeyenler
- Müslümanlar arası ilk siyasi ayrılıklar başladı.
 - Hariciler, çıkan karışıklıklara neden olarak, Muaviye, Amr İbn-ül As ve Hz. Ali'yi gösterdiler

Haricilerin

suikastçılarında, Amr İbn-ül , namaza vekilini gönderdiği için yara almadan kurtuldu.

Muaviye yaralandı. Hz. Ali ise Kufe'de şehit edildi.

- **Not:** Hz. Ali döneminde halifelik sorunu ve iç çatışmalar nedeniyle fetihler durmuştur.

Hz. Ali'nin türbesi - Necef